

Deinstitutionalizācijas ieviešana un sociālo pakalpojumu attīstība

*Danute Jasjko
Kristīne Lasmane
Sociālo pakalpojumu departaments*

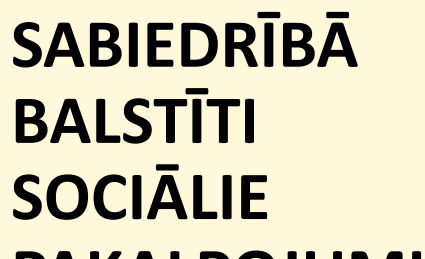
12.09.2014

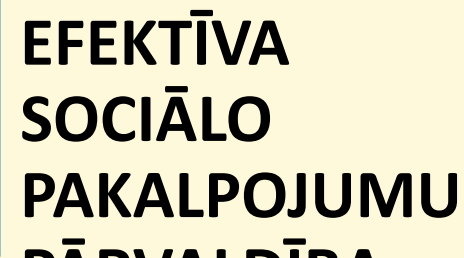
Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.-2020.gadam

**DEINSTITUCI-
ONALIZĀCIJA**

**SABIEDRĪBĀ
BALSTĪTI
SOCIĀLIE
PAKALPOJUMI**

**EFEKTĪVA
SOCIĀLO
PAKALPOJUMU
PĀRVALDĪBA**

DEINSTITUCIONALIZĀCIJA (DI)

Eiropas Kopējās vadlīnijas
par pāreju no
institucionālās uz
sabiedrībā balstītu aprūpi

Rokasgrāmata par Eiropas
Savienības fondu
izmantošanu, lai īstenotu
pāreju no institucionālās
uz sabiedrībā balstītu
aprūpi

<http://deinstitutionalisationguide.eu>

INSTITŪCIJA ir jebkurš aprūpes pakalpojums, kur:

- klienti ir izolēti no plašākas sabiedrības un spiesti dzīvot kopā
- klientiem nav pietiekamas kontroles pār savu dzīvi un lēmumiem, kas viņus ietekmē
- organizācijas noteikumi ir prioritāri pār klientu individuālajām vajadzībām

DI process paredz:

- attīstīt kvalitatīvus, individualizētus pakalpojumus dzīvesvietā, kas nodrošina klientu iziešanu no institūcijām vai novērš nonākšanu tajās – nepieciešams pārvirzīt resursus no ilgstošās aprūpes institūcijām uz jauniem pakalpojumiem
- plānot ilgstošās aprūpes institūciju slēgšanu
- nodrošināt vispārējo pakalpojumu pieejamību: izglītība, nodarbinātība, mājoklis, veselība, transports

DI mērķa grupas, kurām periodā līdz 2020.g. plānots ES fondu atbalsts

ārpusģimenes aprūpē esošie bērni un jaunieši

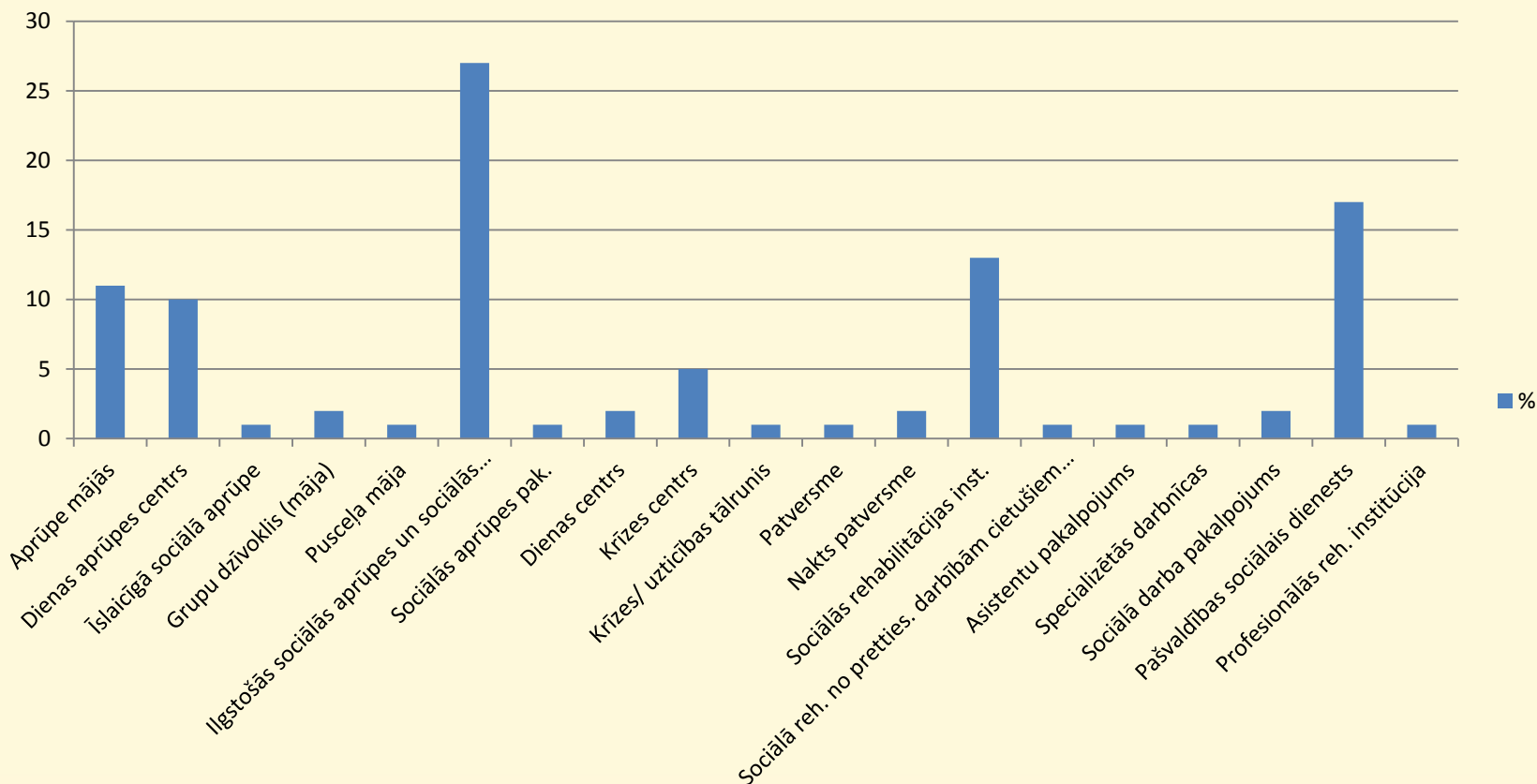
bērni ar funkcionāliem traucējumiem

pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem

legul- dījumu koncen- trēšana	ANO konvencija par bērnu tiesībām Agrīna iejaukšanās	ANO konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām Viegli ievainojami, ar īpaši negatīvu sabiedrības attieksmi Jāmaina situācija, ka VSAC ir visbiežāk piešķirtais vai pat vienīgais pieejamais pakalpojums daudzu pašvaldību iedzīvotājiem
--	--	---

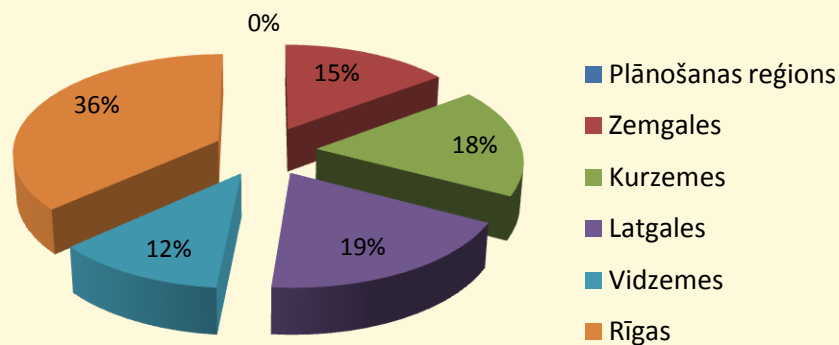

Reģistrēto sociālo pakalpojumu sniedzēju sadalījums pēc pakalpojuma veida (09.01.2013.)

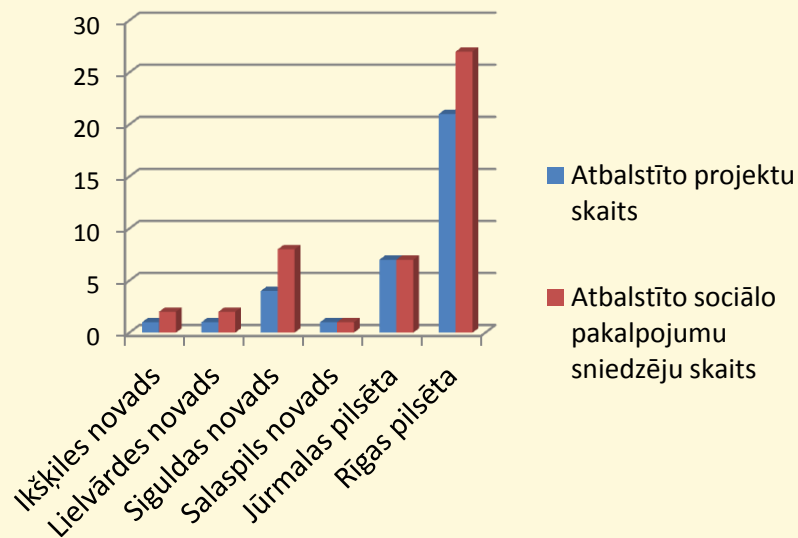

2007.-2013.g. īstenotie ESF projekti sociālo pakalpojumu attīstībai (1.4.1.2.4.apakšaktivitāte)

Plānošanas reģiona īstenoto projektu īpatsvars

Atbalstītie projekti un sociālie pakalpojumi Rīgas plānošanas reģionā

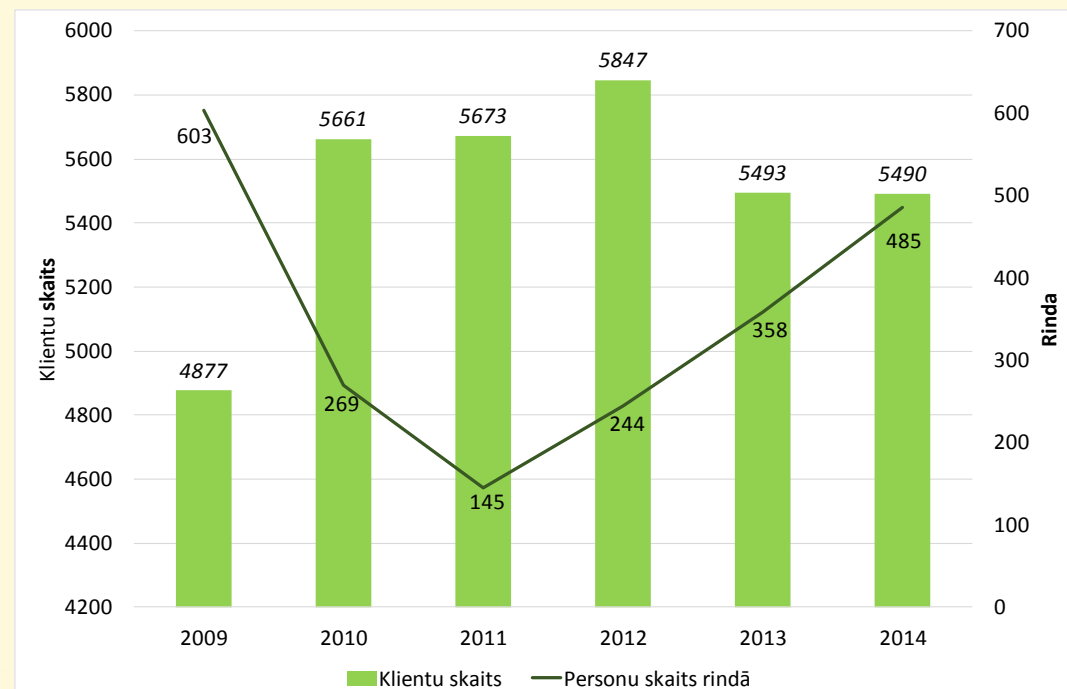

Rādītājs	Klientu skaits	Institūciju skaits	Pašvaldību skaits
Grupu mājas (dzīvokļi)	206	14	9 (8%)
Dienas aprūpes centru skaits personām ar GRT	782	26	22 (19%)
Aprūpe mājās	11325 (no tiem, personas ar GRT – 225)	76	93 (78%)
Asistentu pakalpojums	3069	Asistentu skaits (3024)	111 (93%)

Institūcijām alternatīvo sociālo pakalpojumu raksturojums 2013.gadā

VSAC klientu skaits dinamikā, uz katra gada 1.janvāri

Avots: Valsts statistikas pārskatu kopsavilkums par sociālajiem pakalpojumiem, sociālo palīdzību un ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu

Atsevišķu sociālo pakalpojumu izmaksu salīdzinājums, 2012 gada dati

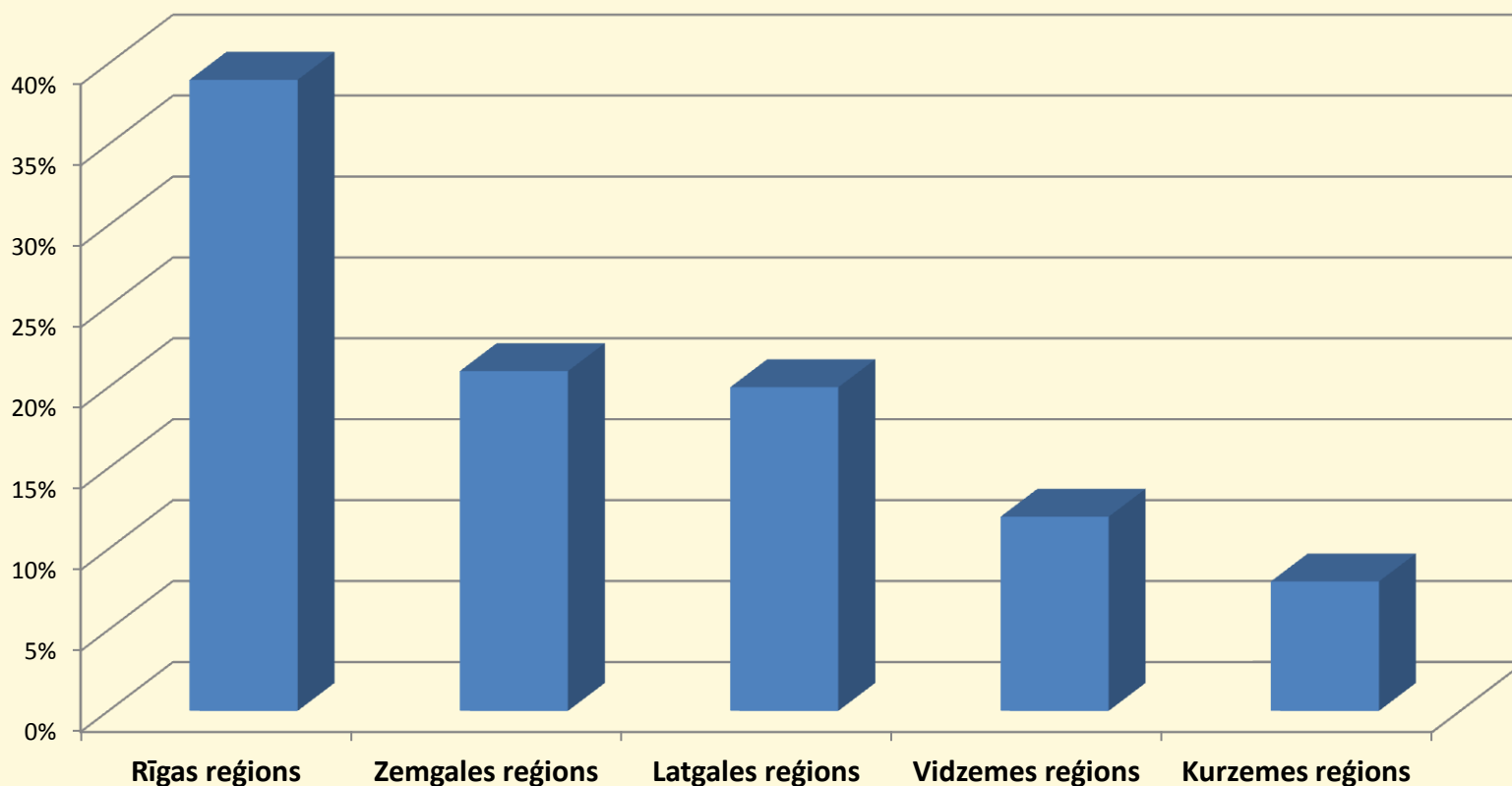
Rādītājs	Grupu mājas (dzīvokļi)	Dienas aprūpes centri (personām ar GRT)	Aprūpe mājās	Asistenta pakalpojums*	VSAC**
Vid. publisko līdzekļu izlietojums, EUR uz 1 klientu dienā	9,64	5,48	60,06 (stundas cena 3,20)	(Asistenta stundas cena 1,933)	18,54
Valsts/pašvaldības izlietotie līdzekļi, EUR	120 711/ 500 560	6 255/ 1 844 346	0/ 7 800 743	1 500 130	34 690 000

Avots: Valsts statistikas pārskatu kopsavilkums par soc. pakalpojumiem un soc. palīdzību novada/republikas pilsētas pašvaldībā; LM indikatīvi aprēķini.

*2014.g. I cet. dati; ** 2013.gada dati

Rindā esošie VSAC pakalpojuma saņemšanai 2013.g., % pa plānošanas reģioniem

2014.g. plānotās darbības

- Precizēta un apstiprināta Darbības programma «Izaugsme un nodarbinātība» - apstiprināta MK 02.09.2014.
- Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, lai mazinātu klientu nonākšanu ilgstošās aprūpes institūcijās – saskaņošanas procesā pēc izsludināšanas
- LM Rīcības plāns DI īstenošanai – tiks izstrādāts ar iepirktu ekspertu atbalstu (līguma izpildes termiņš 21.11.2014.)
- MK noteikumi – noteiks DI aktivitāšu ieviešanas nosacījumus (ESF) – projekts līdz 01.10.2014., plānota apstiprināšana MK 11.2014.
- Tiks izstrādāts finansēšanas modelis principa «nauda seko klientam» ieviešanai personām, kas izies no VSAC

Iesaistītās institūcijas

DI process Latvijā

Pasākumi sabiedrības un speciālistu attieksmes maiņai

Individualizēts vajadzību pēc pakalpojumiem un pieejamo resursu novērtējums

Speciālistu apmācība

Individuālajām vajadzībām atbilstošu pakalpojumu izvietojuma plānošana - 5 reģionu DI plāni

Atbalsts klientiem pārejas procesā un dzīvesvietā

Atbalsts institūcijām, kuras tiks slēgtas

Infrastrukturā izveide atbilstoši reģionu DI plāniem

2014.

2015.

2016.

2017.

2018. ...

laiks

ESF un ERAF ieguldījumu sasaiste

2015-2016

5 reģionālo DI plānu izstrāde – perspektīvi attīstāmo pakalpojumu klāsta precizēšana pēc klientu individuālo vajadzību novērtēšanas

Slēdzamo institūciju infrastruktūras un darbaspēka turpmākā pielietojuma plānu izstrāde

2017-2020

pakalpojumu sniegšana un infrastruktūras attīstīšana atbilstoši reģionālajiem DI plāniem

SAM 9.2.2. «Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem»

ESF atbalstāmās darbības:

- klientu individuālo vajadzību izvērtēšana un atbalsta plānu sagatavošana
- deinstitutionalizācijas plānu izstrāde
- ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma izveide ārpusģimenes aprūpes iestādēs esošiem bērniem
- informatīvi un izglītojoši pasākumi sabiedrības attieksmes maiņai, audžuģimeņu un aizbildņu skaita palielināšanai
- VSAC klientu sagatavošana pārejai uz dzīvi sabiedrībā
- sabiedrībā balstītu pakalpojumu izveide un nodrošināšana personu ar garīga rakstura traucējumiem neatkarīgai dzīvei sabiedrībā
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem ar invaliditāti un viņu ģimenes locekļiem
- individuālā budžeta modeļa izstrāde un ieviešana
- speciālistu apmācība sabiedrībā balstītu pakalpojumu sniegšanai

SAM 9.3.1. «Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā»

ERAF atbalstāmās darbības:

- ieguldījumi sociālajā infrastruktūrā sabiedrībā balstītu pakalpojumu sniegšanai personām ar garīga rakstura traucējumiem - dienas centru, dienas aprūpes centru, grupu dzīvokļu, mājokļu, specializēto darbnīcu izveide, labiekārtošana
- sabiedrībā balstītu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu infrastruktūras izveide bērniem ar funkcionāliem traucējumiem
- „jauniešu māju” izveide un ģimeniskai videi pietuvinātu aprūpes pakalpojumu sniedzēju izveide ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem (līdz 8 bērniem grupā) ārpus institūcijas

Sasniedzamie rezultāti (2020)

BĒRNI

- Bērnu skaits, kas ievietoti ilgstošās aprūpes institūcijās ilgāk par 3-6 mēnešiem samazinājies par 60%
- Bērnu skaits institūcijās samazinājies līdz 720 (2012.g. – 1799)
- 3400 bērniem ar funkcionāliem traucējumiem nodrošināti sociālie pakalpojumi

PILNGADĪGAS PERSONAS AR GARĪGA RAKSTURA TRAUCĒJUMIEM

- 700 klienti atstājuši ilgstošās aprūpes institūcijas
- 1400 personām sniegti sociālie pakalpojumi, novēršot nonākšanu institūcijās
- Slēgtas 3 VSAC filiāles
- Klientu vietu skaits ilgstošās aprūpes institūcijās samazinājies par 1000
- Sabiedrībā balstīto pakalpojumu īpatsvars pieaudzis no 20 līdz 45%

DI aktivitātēm plānotais ES fondu finansējums 2014-2020

Eiropas Sociālais fonds

EUR 48 709 260

t.sk. valsts līdzfinansējums (15%)

Papildinoši

EUR 9 606 575

Sociālo dienestu darba efektivitātes un darbinieku profesionalitātes paaugstināšanai

Eiropas Reģionālās

Attīstības fonds

EUR 44 441 977

t.sk. valsts un pašvaldību līdzfinansējums (15%)

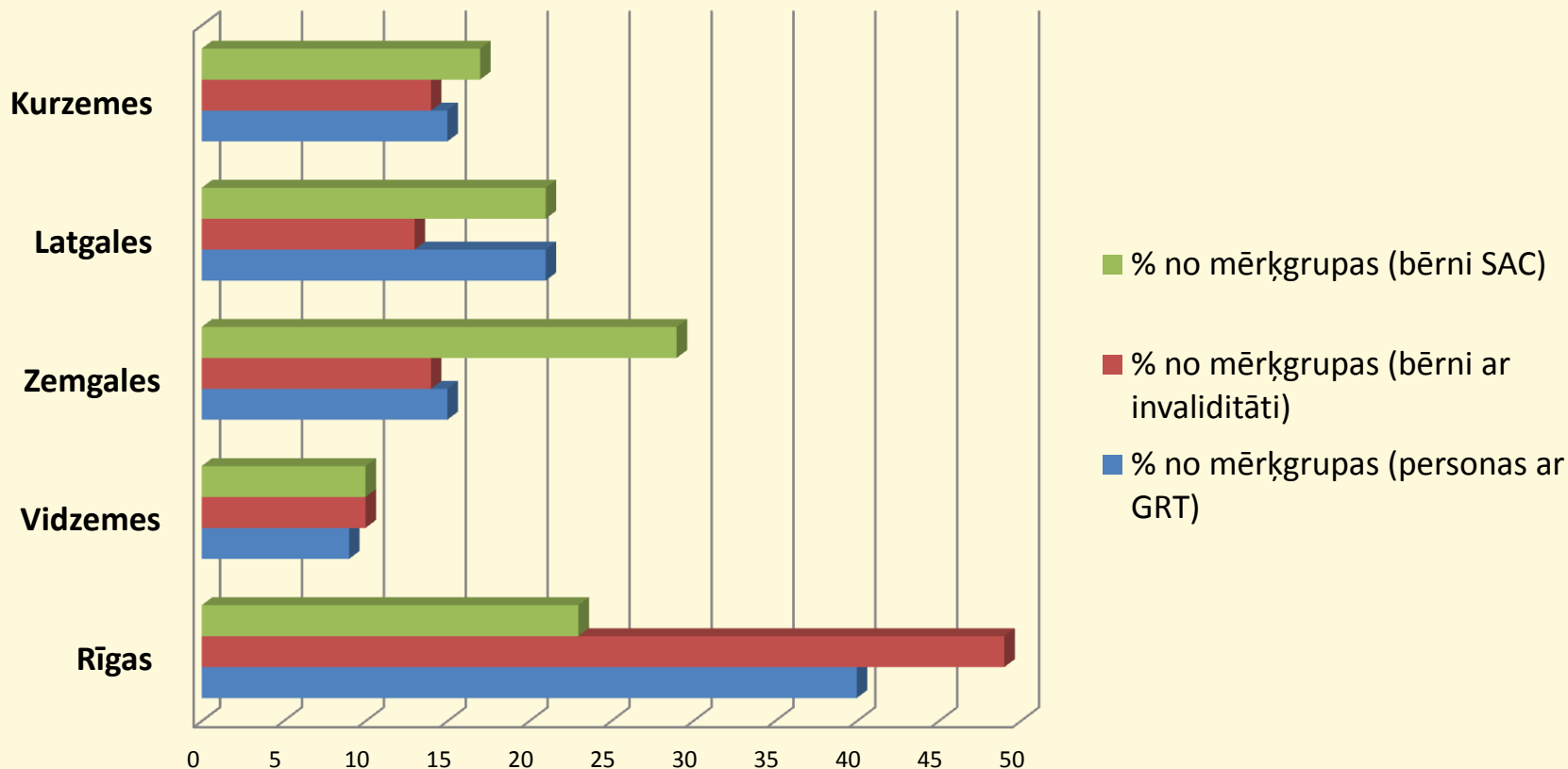
Indikatīvi EUR 15 300 000 no tā paredzēti integrētai pilsētvides attīstībai (9 republikas pilsētās)

«Parastai» dzīvei pietuvināta dzīves vide

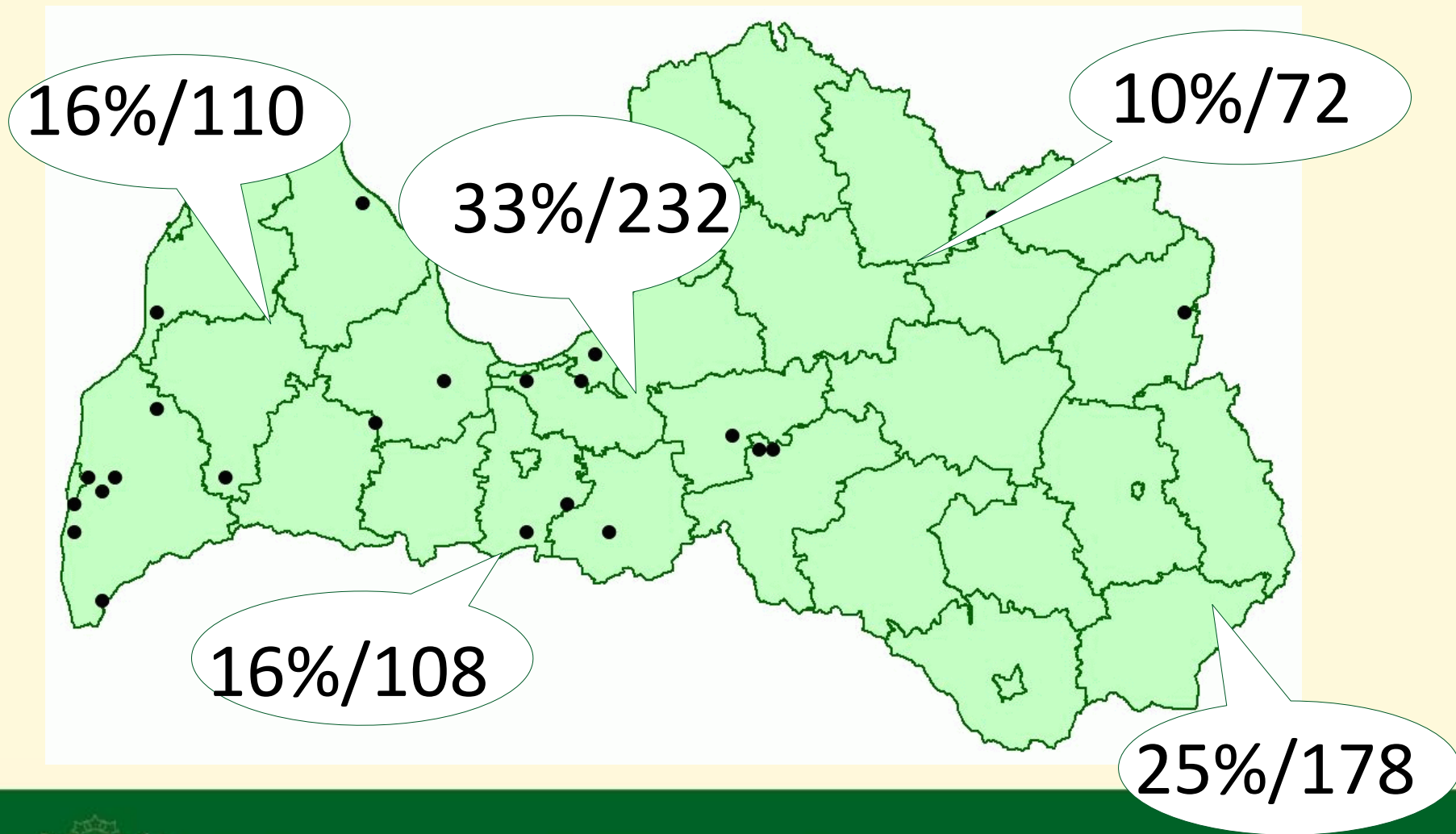

Mērķa grupu īpatsvars pa plānošanas reģioniem

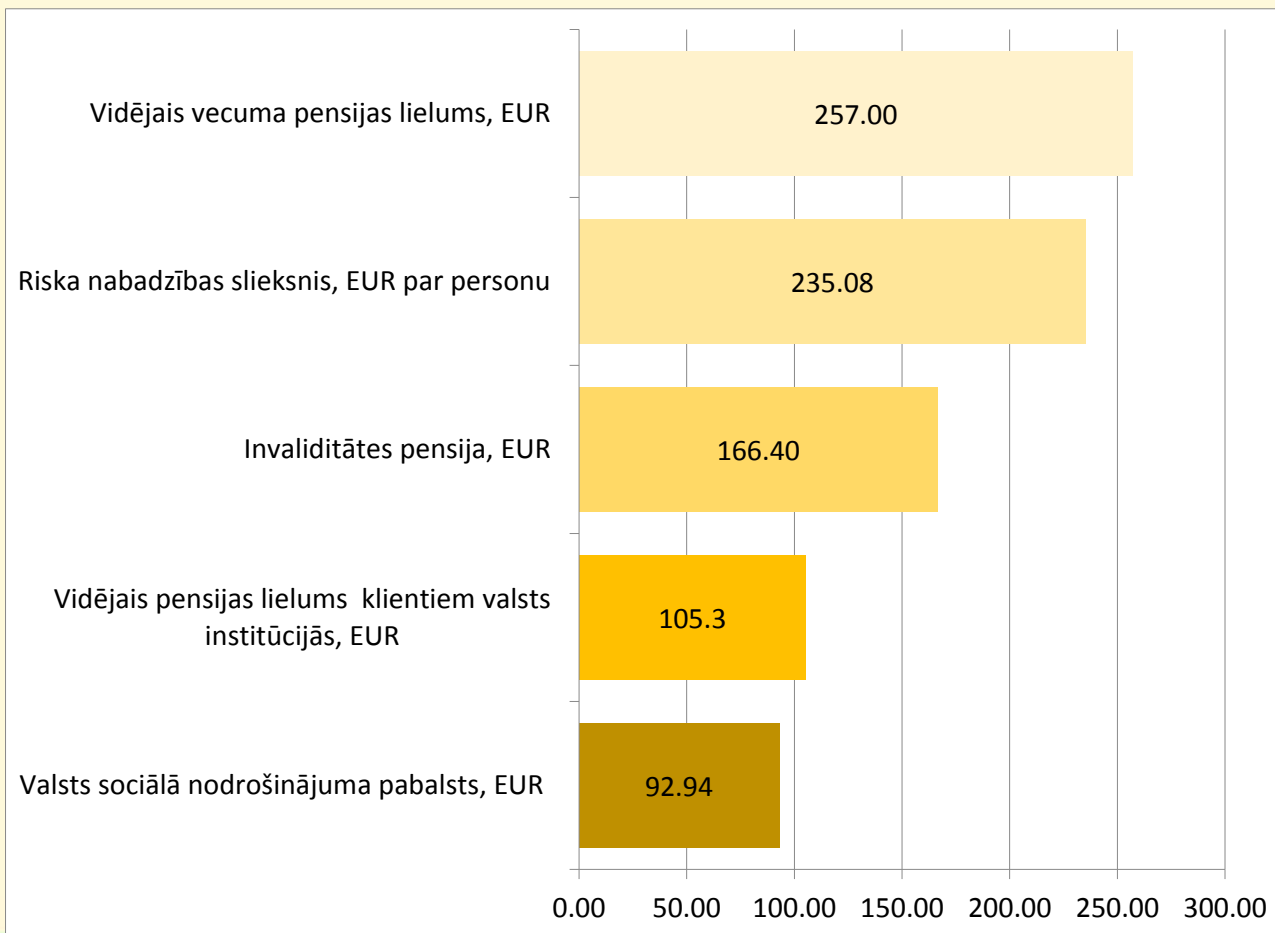

VSAC klientu sadalījums pa reģioniem

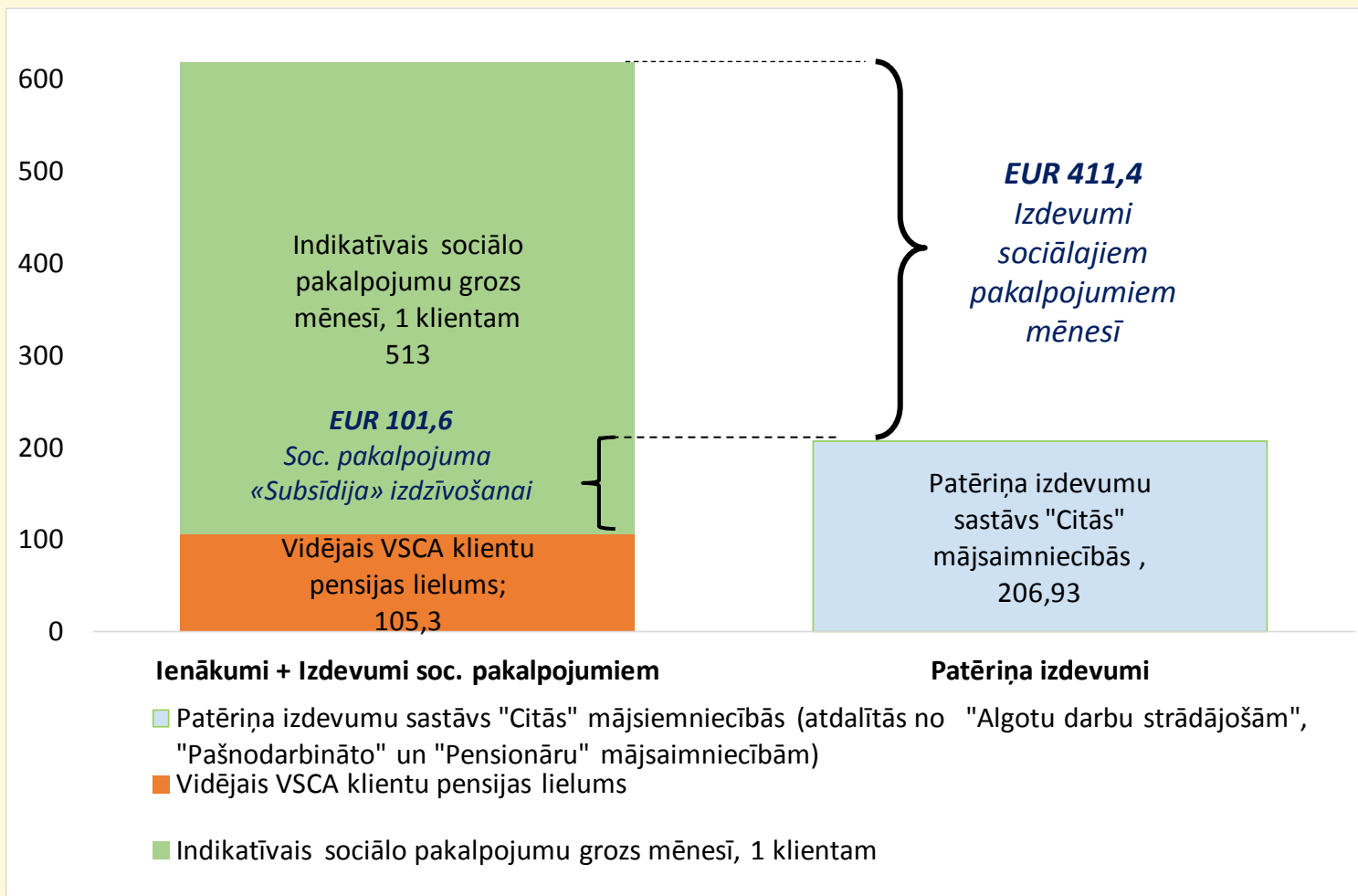
procents institūcijās/iziešanai prognozējamais klientu skaits

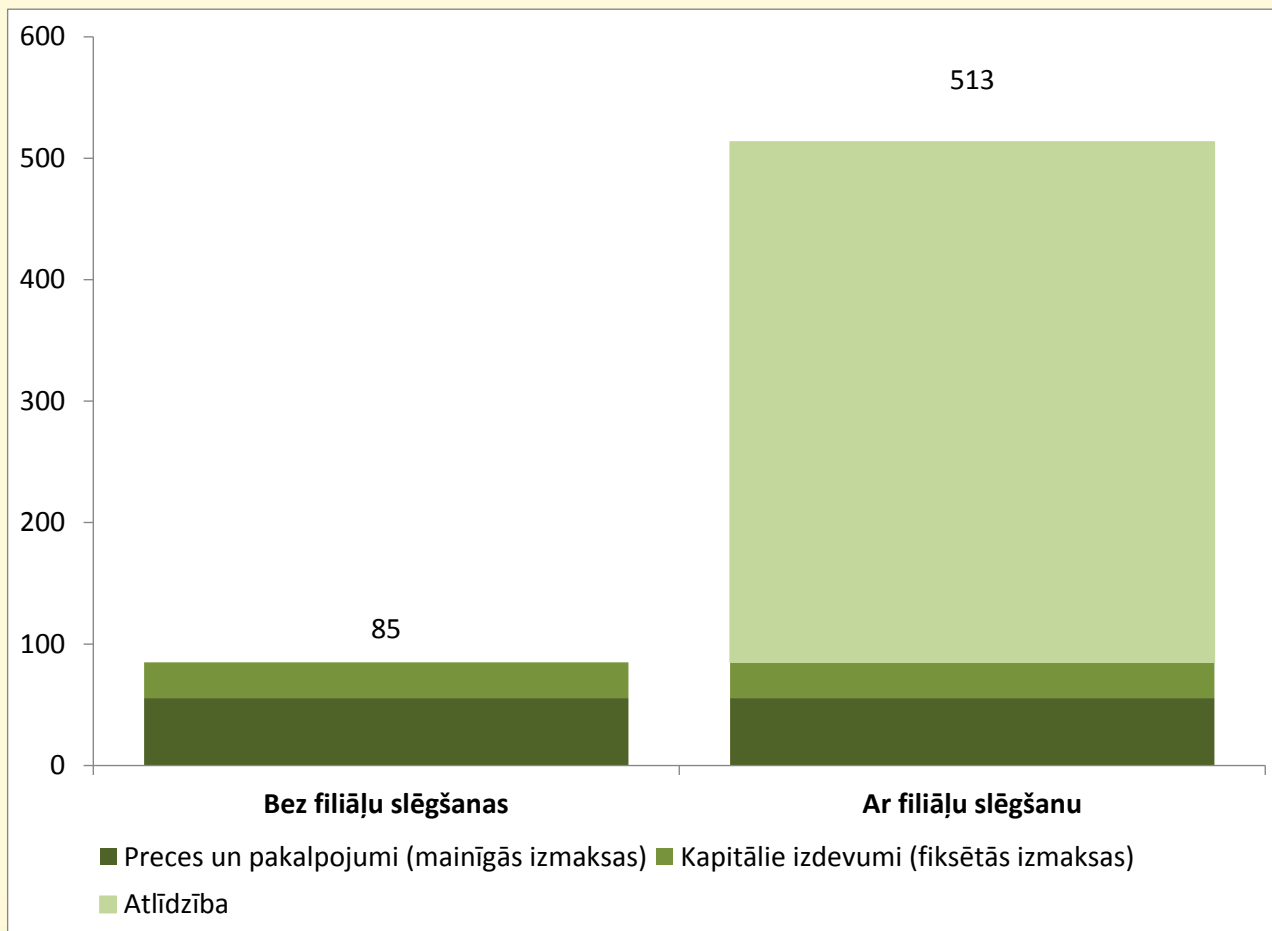
Ienākumi vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti Latvijā 2012, EUR mēnesī

«Nauda seko klientam» (balstoties uz 2012.g. datiem), EUR par cilv. mēnesī

Modeļa «Nauda seko klientam» iespējamie scenāriji: izdevumi soc. pakalpojumiem, EUR uz 1 cilv. mēnesi

Secinājumi

- DI process ir līdzeklis, kas sekmē personas neatkarīgas dzīves iespējas un reintegrāciju sabiedrībā
- DI īstenošana ir iespējama tikai ar pašvaldību atbalstu un iesaistīšanos
- DI ir sarežģīts process, kas veido sociālās politikas reformēšanas pamatu un nosaka pārmaiņas:
 - sabiedrības attieksmē
 - reģionu plānošanas procesā
 - speciālistu apmācībā
 - sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveidē
 - valsts atbalsta mehānismā
- Soc. pakalpojumu sistēmas reformēšanas process lielā mērā ir atkarīgs no ekonomiskā stāvokļa valstī un pārdomātas soc. politikas finansēšanas mehānisma īstenošanas

Uzzini:

Kristine.Lasmane@lm.gov.lv

(+371 67021506)

Danute.Jasjko@lm.gov.lv

(+371 67021639)

www.lm.gov.lv

Twitter:@Lab_min

Flickr.com:Labklajibas_ministrija

Youtube.com/labklajibasministrija

Draugiem.lv/labklajiba

